Published and distributed under permit (No. 701), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 1. вересня, 1922.

VOL. XXX. — No. 203. — Jersey City, N. J., Friday, September 1, 1922. — THREE CENTS

КОНГРЕС ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОТИ НАДАВАННЯ ПРЕЗИДЕНТОВИ НАДЗВИЧАЙНОЇ ВЛАСТИ В УГЛЕВІМ СТРАЙКУ

ВАШІНГТОН, 30. серпня. — Палата послів відкинула нині пропозицію, щоби надати президентови Злучених Держав право забирати майни та зелізниці під державний заряд за кождим разом, він вважає се за потрібне для охорони публичного добробуту.

Внесенне про наданне сеї власти президентови було подане як додаток до проекта про розділ вугля на случай страйку, котрий палата приняла прихильно.

Палата послів не згодилася на поправку мимо сього, що конґресмен Винслов прочитав перед палатою писаний до себе лист Гардинґа, в котрім сей перечить, немовби він мав тепер намір забирати зелізниці та майни під державний заряд.

НОВІ НАРАДИ МЕЖИ ПРЕДСТАВНИКАМИ РОБІТНИКІВ ТА ВЛАСТИТЕЛІВ КОПАЛЕНЬ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 30. серпня. — Члени так званого комітету скалі при конференції представників майнерської юнії та властителів копалень твердого вугля застановлялися нині над новою пропозицією в справі полагодження страйку в копальнях твердого вугля, яку зробили недавно пенсильвенійські сенатори Рід та Пепер.

Провідники майнерської юнії стараються довести до ще одної конференції межи спорячими сторонами, а тимчасом вивідуються, яке становище до нової пропозиції займають окружні юнійні провідники. Зміст пропозиції покищо держиться в тайні.

БАНКРОТСТВО ЗЕЛІЗНИЦІ ЧЕРЕЗ СТРАЙК

ШІКАҐО, 30. серпня. — Федеральний суд оголосив банкротство зелізничої компанії Шікаґо енд Алтон Рейлровд, котра вже від довшого часу мала ріжні фінансові клопоти, а через зелізничий та майнерський страйк наробила довгу на яких 14 міліонів долярів.

ЗАПЕРЕЧУЮТЬ, НЕМОВБИ РОБІТНИКИ ПОКИДАЛИ СТРАЙК

НЮ ГЕЙВЕН, Конектикат, 30. серпня. — Юнії страйкуючих зелізничих варстатів заперечують публично заяву зелізниць, немовби страйкарі покидали страйк та вертали до роботи..

ВБИТО ДВОХ ЗЕЛІЗНИЧИХ СТОРОЖІВ

ОҐАСТА, Джорджія, 30. серпня. — Коло зелізничих варстатів зелізниці Садерн Рейлвей в Гембергу вбито сьогодня двох сторожів сеї зелізниці, Е. М. Фістера та Ріда Бута.

Фістер на просьбу Бута пішов з ним оглядати тор зелізниці, чи не переходить хто через нього без дозволу. По дорозі хтось віддав до них кілька вистрілів з рушниць, наладованих шротом. Коли вже Бут лежав ранений на землі, хтось його порізав ножем.

АМЕРИКА ХОЧЕ РОБИТИ СЛІДСТВО НАД СОВЄТАМИ

ВАШІНҐТОН, 30. серпня. — Департамент стейту подає офіціяльно до публичної відомости, що він поспитав недавно через свого амбасадора в Берліні большевицький уряд в Москві, якби сей уряд дивився на те, якби американський уряд вислав до Росії слідчу технічну комісію для прослідження умов та економічного положення.

Американський уряд віднісся вже був раз до большевицького комісаря Красіна, але сей дав виминаючу відповідь.

ПЕРШИЙ ЧОЛОВІК ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА МАСАКРУ В ГЕРИН

МЕРІОН, Илинойс, 30. серпня. — Велика лава присяжних суддів постановила нині обжалувати першого чоловіка за кроваву масакру страйколомів в Герин дня 22. червня.

Сього чоловіка обжаловують за убитте Мекдавела, суперінтендента вуглевої копалні.

ЖИДИ СВЯТКУЮТЬ УРОЧИСТО ПРИЗНАННЄ ЇМ ПАЛЕСТИНИ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па., 30. серпня. — Тисячі Сіоністів відбуло нині містом демонстраційний похід для всвяткування памяти дня признання Лігою Народів Жидам „національного дому" в Палестині.

РАТУНКОВИЙ ВІДДІЛ НАБЛИЖИВСЯ НА 100 СТІП ВІД ЗАСИПАНИХ МАЙНЕРІВ

ДЖЕКСОН, Каліфорнія, 30. серпня. — Копальняні інжинери обчисляють, що ратунковий відділ, що старається докопати до майнерів засипаних в копальни золота від минувшої неділі, находиться тепер уже на яких 100 стіп від засипаних майнерів.

Ратунковий відділ зробив за вчорашний день великий поступ. Він прокопав з наблизчої майни тунель, довгий на 500 стіп, та вимірений на майну, в котрій находяться засипані майнери. Від сих однак нема ніякого знаку життя, хоч ратункові інжинери часто послугуються военним приладом „ґеофоном", який відкриває найглухійші звуки в землі.

До поширення безнадійности щодо вратовання засипаних причинилося теж донесенне ратункового відділу федерального майнерського бюра, котрий в числі 10 людий спускався до глибини 2700 стіп під поверхню землі і приніс вістку, що в більшій глибині з шафту добувається полумінь.

ХОТЯТЬ ЗАПРЯГТИ ФИЛІ МОРЯ ДО РОБОТИ

В місцевости Вайт Плейнз, Н. Й., інкорпоровано компанії „Стаддер Вейл Павер Корпорейшен"., з капіталом на $25,000, яка хоче визискати у фабричній продукції филі моря.

Вона має зачати бизнес в Ню Рошел.

Директор компанії Едвард Д. Стаддер заявив, що компанія визискає морські филі, які досі напусто і без жадного пожитку шуміли і марнували свою енерґію. Він. каже, запряже силу морських филь до фабричної продукції і в той спосіб заощадить уголь, олій, працю й інші засоби.

ДАЮТЬ СВОЮ ШКІРУ ДЛЯ ЗГОРІЛОГО ПРИЯТЕЛЯ

Із Спринґфілд, Масс., доносять, що там 4 товаришів жовніра Вилієма Е. Дейвиса, котрий страшно попікся при ґашенню ґазолінового огню, згодились відступити для нього 2 фути своєї шкіри, яку лікарі мають пришити до тіла Дейвиса, щоб уратувати його життє і вигляд лиця.

БОГАТИЙ АМЕРИКАНЕЦЬ ЗАПИСАВ ДІТЯМ ПО 1 ДОЛЯРОВИ.

Богатий нюйорський адвокат Парк Бенджемин, котрий має найменьше пів міліона долярів маєтку, передав судови свій тестамент, в якому записує своїм 5 дітям по 1 доляровй, а майже весь маєток адоптованій дочці (чужій дівчині, яку приняв за дочку) Анні Болчі Бенджемин.

У тестаменті батько каже, що його діти дармоїди і не заслугують на дар. Натомісць прибрана донка своєю працею і поведеннем була одинока, що заслувала на запис.

Діти кажуть, між якими є і вдова по славнім італійськім співаку Карусі, кажуть, що прибрана дочка відчужила батька від них, і хотять зачати процес проти тестаменту.

НЕВДАЧНА ТОРГОВЕЛЬНА МІСІЯ

До Риги прибула з Москви група чехословацьких, німецьких і данських купців, котрі їздили до сов. Росії для навязання з нею торговельних зносин. Купці вернули, не осягнувши своєї мети. Вони глядять дуже песимістично на можливість навязання торговельних переговорів з сов. Росією.

ЯК СТОЯТЬ ЧУЖІ ГРОШІ?

Ню Йорк, Н. Й., 30. серпня. Нині на тутешньому біржевому ринку нотовано **10 німецьких** марок за одного американського цента, значить 1,000 за 1 доляра.

Один міліон німецьких марок за 1,000 долярів.

Польських марок нотовано нині 90 за одного американського цента. За одного доляра 9,000 польських марок. рок 110 долярів.

Австрійських корон 700 за одного американського цента. 1,000 корон стоїть півтора цента. За одного доляра 70.000 корон.

Один міліон австрійських корон 14 долярів.

Угорських корон 17 за одного американського цента. За 1 доляра 1.700 угорських корон.

Один міліон угорських корон 600 долярів.

Румунських леїв 1¼ за одного американського цента. За одного доляра 125 леїв.

Один міліон леїв 7,500 долярів.

Ческословацькі корони нотовано по 3½ цента. За одного доляра 29 чесько-словацьких корон. 1,000 ческословацьких корон 35 долярів.

Один міліон ческословацьких корон $35.000.

Російських рублів (царських) нотовано нині 100 за одного американського цента. За одного доляра 10,000 російських царських рублів.

Один міліон рублів 100 долярів.

Канадійські доляри, котрі ще тому рік нотовано тут по 90 американських центів, тепер вже майже цілком дорівнують долярам американським.

За 1 канадійський доляр нотовано нині 99 центів і 9 десятих цента.

ПОВІНЬ „ЗНАТОКІВ".

З Варшави доносять, що польський комітет „знатоків" скликаний для розгляду питання Східної Галичини відложив свої наради безреченцево. Іменно на внесенне комітету „знатоків" приступить польський премієр Новак до поширення числа членів комітету. В характері дальших „знатоків" будуть покликані: Гавзнер, Ґредзельскі, проф. Льонґкампс, д-р Ґодлевскі, д-р Савчинські і д-р Прухніцкі.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА

„СВОБОДА"

приймає замовлення на друковане тікетів, розкидок, афіщів, членських книжочок, статутів, книжок, коверт і листових паперів для Братств, Товариств і Сестрицтв, часолисів і всіх инших річий, що входять в склад друкарських робіт.

РОБОТУ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ТЕРИТОРІЯЛЬНИЙ ПОДІЛ ПРИБУТКІВ АМЕРИКИ

В отсе опублікованій дальшій частині своїх студій над „поділом доходів Злучених Державах" нюйорське „Бюро для Економічних Дослідів" розмежовує всі прибутки Америки по стейтам і територіям, виказуючи таким способом величезні ріжниці в їх населенню, добутках і промислах. Один стейт Ню Йорк (одержує поверх 9,000,000,000 (девять міліонів) або більш як восьму частину всего національного прибутку а разом з Ню Джерзи і Пенсилвенією більш як четверту частину. Коли до тих трех стейтів додати ще прибуток Огайо, Індіяни, Ілинойс, Мишиґен і Висконсин, то покажеться, що на вісім стейтів припадає половина всіх доходів Америки, тоді коли дванайцять південних стейтві, мало залюднених і індустріяльно не розвинених, одержує з їх лише пятнайцять процент.

На голову населення припадає в нюйорськім стейті теж 874 доляри на рік; окрім того що в пяти стейтах — Масачусетс, Делевер, Вайомінґ, Невада і Каліфорнія — пересічний дохід перевисшає вісімсот долярів. В південних стейтах він менший на цілу половину, кожда одиниця людности мусить обходитись якими чотириста долярами на рік. Така сама ріжниця покажеться коли взяти на увагу не ціле населеннє (з дітьми і т. и)., лише тих хто працює і заробляє; два тисячі долярів є їх пересічний дохід в Ню Йорку, а девять в Алабамі і Місісіпі. З окрема велика ріжниця між прибутками фармерів. Пересічний фармер мав в тихо-океанських стейтах 2,800 долярів прибутку, на північнім заході 2300, в Новій Анґлії 1,160, а на півдни менш одної тисячі долярів.

Тоді як південні та північно-західні стейти черпають з хліборобства, цілу четверту або й трету часть свого прибутку в Новій Анґлії, в Ню Йорку, Ню Джерзи і Пенсилвенії хліборобство причиняється до його лише чотирома процентами.

ПЕРЕТОПЛЮВАННЯ ЦЕРКОВНИХ ДОРОГОЦІННОСТЕЙ.

Большевицька „Правда Грузії" пише, що в лябораторіях для топлення золота в Єкатеринбурґу перетоплюють в приспішеним темпі церковні скарби на золоті штаби. Протягом останніх 10 днів лябораторії випустили сих штаб загальної ваги 160 пудів. Праця в лябораторіях тревас без перерви день і ніч.

УПАДОК ПРЕСИ В РОСІЇ.

Відомий большевик Кутузов в „Рабочій Москві" застановляється над причинами упадку преси в сов. Росії і твердить, що „ідея удержавлення преси створила умови не сприятливі розвиткови преси".

БОЛЬШЕВИКИ БЕЗ ГРОШЕЙ.

„Морнінґ Пост" довідується, що большевики анулювали часть замовлень в шведських фабриках паровозів наслідком браку грошей на покриття сих замовлень.

ДИКІ ЗВІРЯТА НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

На Прикарпатській Україні появилася велика кількість вовків, диких свиней і оленів. Населення уряджує великі лови.

НОВІ ПОВСТАННЯ В ПОЛУДНЕВІЙ УКРАЇНІ

ЛОНДОН, 30. серпня. — До місцевої газети „Де Дейлі Мейл" доносять з Берліна, що в полудневій Україні вибухло велике повстанне проти московського большевицького уряду.

Як подають перші звідомлення, одеський совет очистився з комунізму та виповів послушеньство Москві. Він сейчас видав відозву до всіх горожан зі закликом, щоби вони прилучилися до революції. Приходять вісти, що вся прибережна територія Чорного Моря прилучилася до повстанців.

ВАШІНҐТОН, 30. серпня. — Американський уряд досі не має повідомлення про повстанне в околиці Одесси.

ПІД НОВИМ ІМЕНЕМ

РИҐА, 30. серпня. — Втікачі з Росії, яких послідними часами стало дуже множитися в усіх пограничних стаціях, стверджують, що на місце скасованої недавно большевицької інквізиції „чрезвичайної комісії", відомої під назвою „чека", в цілім царстві советів заведено нову інквізиційну владу, яка під назвою „політичної поліції" переводить строгі арешти та присуди проти всіх людий, підозріних за супротивленнє большевикам.

Під панованнем сеї нової комісії по цілій Росії заведено новий терор.

НІМЕЧЧИНА ВІДКИДАЄ ДОМАГАННЯ АЛІЯНТІВ

БЕРЛІН, 30. серпня. — Німецький міністерський кабінет розбирав справу нових домагань аліянтів, поставлених Репараційною Комісією в Парижі на руки німецького міністра фінансів Шредера.

Сі домагання жадали від Німеччини запоруки в золоті, заким аліянти дадуть Німеччині мораторію (проволоку для сплати довгів).

Кабінет постановив відкинути домагання аліянтської комісії.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ КОРИСТАТИ З АМЕРИКАНСЬКОГО ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ПАРИЖ, 30. серпня. — Американський віцеконзуль в Ліль дістав від місцевої торговельної палати оферту про продаж вугля з північної Франції до Америки.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД НОВИМ ПАЙОВАННЄМ ПОЖИВИ

БЕРЛІН, 30. серпня. — Міністер живности заявив нині в економічній комісії німецького парляменту, що з огляду на сьогорічний не зовсім добрий урожай уряд буде знов примушений вернути до пайовання поживи межи населеннє.

З огляду на упадок курсу марки, уряд буде мусіти теж піднести коло 15. жовтня ціну хліба.

НОВЕ ПОВСТАННЄ В МЕКСИКО

МЕКСИКО, 30. серпня. — Повстанчий ґенерал Мурхія увійшов до села Сарасоґса в стейті Коалюйля, де його відділ побили федеральні війска.

Повстанці відступили в гори.

ЗАТОНУВ ЯПАНСЬКИЙ ВОЄННИЙ КРУЖЛЯК

ТОКІО, 30. серпня. — Наслідком тайфуну (страшного ґураґану) що лютував коло берегів Камчатки дня 26. серпня, затонув японський воєнний кружляк.

Адміраліція каже, що просто ні один моряк з цілої залоги 300 люда не вратувався.

ГРЕЦЬКІ НЕВДАЧІ ПРОТИ ТУРКІВ

ПАРИЖ, 30. серпня. — Турецькі націоналісти здобули Ескі-Шехр, головну твердиню Греків в Малій Азії.

АВСТРІЯ ЗНОВ ПРОСИТЬ О РАТУНОК

ВІДЕНЬ, 30. серпня. — Австрійський уряд вислав ще одну просьбу о допомогу. Сим разом просьбу вислано до Ліґи Народів, котра збирається сими днями на своє трете засіданнє в Женеві.

В заклику кажеться, що як Европа сейчас не поспішить Австрії на поміч, то всяка поміч незадовго буде спізнена.

НІМЕЦЬКІ АВІЯТОРИ НЕ ХОЧУТЬ СЛУЖИТИ В АМЕРИЦІ

ҐЕРСФЕЛЬД, Німеччина, 30. серпня. — Два німецькі авіятори Генцен та Мартенс, котрі відзначилися підчас недавних летів безмоторовими машинами до літання, дістали дуже корисні оферти від американських підприємців на случай якби вони згодилися приїхати до Америки зі своїми машинами.

Оба летуни відкинули пропозиції.

301 ЛЮДИЙ ЗАТОНУЛО ПІДЧАС МОРСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

САНТІЯГО, Чіле, 30. серпня. — Послідні обчислення пасажирів, що їхали на чілійськім паровім корабли „Ітата", котрий затонув минувшого понеділка недалеко побережа Чіле, показують, що всіх пасажирів та моряків на корабли було 322 особи, з чого вратувалося всего лишень 21 людий.

Перегляд спису пасажирів показує, що більшість пасажирів були робітники та робітничі родини, що їхали до салітрових копалень в Чіле. Лише невелика частина пасажирів становили купці. Людий було на ньому за багато, як на такий малий корабель та ще так старий, як був цим „Ітата". Коли коло пів до третої години пополудни в понеділок, корабель, вдарив сильний ґураґан, він зараз перевернувся і затонув протягом пятьох мінут. Се було й причиною великої втрати людського життя серед пасажирів. Богато померло теж від холоду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сиframework Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК СТАВИТЬСЯ АМЕРИКА ДО ПРАВИТЕЛЬСТВА УКРАЇНИ?

З Букарешту, столиці Румунії, прислало тамошнє Українське Інформаційне Бюро отсе повідомлення під датою 5-го серпня, 1922:

Надзвичайна Дипльоматична Місія Української Народньої Республіки в Румунії одержала урядове повідомлення консуля Злучених Держав Америки, в Букарешті, про те, що українські пашпорти будуть без задержки візуватись для вїзду на територію Злучених Держав Америки.

У звязку з тим, Українська Консульська Служба відновила видачу пашпортів до Америки.

Коли приняти на увагу недавнє урядове признання Злученими Державами Естонії, Латвії, Альбанії та Литви, то фактови візовання пашпортів Української Народньої Республіки треба надавати певне значіннє і розуміти його як зміну в політиці Злучених Держав щодо питання про бувшу Росію.

Се повідомленнє вказувало-б що правительство Злучених Держав доволі прихильно ставиться до правительства Петлюри, яке ще уходить за правительство України.

Нема сумніву, що колиб українське правительство було на території України і виконувало там власть, що тоді американське правительство признало-б його дійсним і правним правительством України.

А покищо становище Америки до правительства Петлюри, хотяй і прихильне, але без значіння, як без значіння є і ціле се правительство на вигнанню і засланню в Польщі, відки ще досі не втікло, щоби завчасу старатись ратувати свою честь.

ПОЛЬСЬКІ „ҐОРЖКЄ ЖАЛЄ".

Краківська польська ґазета „Нова Реформа" містить в 180 ч. отсю статтю:

„Уряд проф. Новака став справді перед дуже важкою і небезпечною проблемою. СПРАВИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НЕ ВИРІШЕНО ДОСІ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ. Вправді, трактат в Сан Жермен ми підписали, але сойм його не ратифікував, отже формально ми не є звязані його постановами, одначе треба ще, щоб і друга сторона, в тім випадку коаліційні великодержави, схотіли вважати нас за незвязаних постановами того трактату. На жаль, досьогочасна наша закордонна політика не зуміла в тому власне напрямі осягнути ніяких вислідів. Коаліційні держави, в кождому разі АНҐЛІЯ Й ІТАЛІЯ, стоять дальше на становищі, ЩО СХІДНА ГАЛИЧИНА НАХОДИТЬСЯ ТІЛЬКИ ПІД ТИМЧАСОВОЮ ПОЛЬСЬКОЮ ВІЙСКОВОЮ ОКУПАЦІЄЮ. Анґлія навіть ревно пильнує, щоби той власне характер польської адміністрації у Східній „Малопольщі" не змінено без її згоди. В тім кермується анґлійський уряд не так нехіттю до Польщі, як зглядами на своє суперництво з Францією. Тому не улягає сумнівови що оскільки будуть погіршуватись французсько-анґлійські відносини на підкладі великих національних справ, остільки анґлійський кабінет буде пильнійше слідити справу Східної Галичини, виявляючися в тій неуступчивим і вимагаючим.

„Згідно з тим своїм становищем, анґлійський уряд дав недавно до зрозуміння, що переведеннє виборів до сойму і сенату у Східній „Малопольщі" уважав би за привід до енерґійних дипльоматичних кроків, котрі були-б підняті всіми аліянтами.

„Минулого тижня в тійсамій справі зголошено мабуть замовлену урядом Лойда Джорджа інтерпеляцію в палаті громад. Представник уряду відповів на неї, що уряд вижидає деклярації з боку Польщі.

„Вправді в цілій тій справі можемо бути певні поперття Франції, одначе можливість дипльоматичного конфлікту з Анґлією й Італією становить так поважний момент, що було-б великою легкодушностю з боку уряду проф. Новака, колиб над істнуючими в тій мірі осторогами перейшов попросту до денного порядку.

Справа стоїть в той спосіб, що перед розписаннем виборів у східній „Малопольщі", треба для тої землі опрацювати якийсь автономічний статут. Праці, в тому напрямі започатковані майже перед роком мін. Скірмунтом, загрязли в початковій стадії головно під натиском національної ендецької пропаґанди. Від того часу ніщо позитивного не зроблено в тій справі; натомісць тяжкі труди „східно-малопольської" адмінітрації квестію ще більше заострили.

„Така розвязка „східно-польської" справи, аби не стягнула на нас конфлікту з більшостю коаліційних держав, вимагає часу".

ПІДПИРАЙМО ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Спішіться, бо час не жде, а хвиля важна! Беріть собі добрий примір із славної громади в Дітройт, Миш. Скликуйте негайно наради! Збирайте жертви на оборону рідної землі та шліть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

СХІДНОГАЛИЦЬКИЙ СФІНКС І ВАРШАВСЬКІ ЕДИПИ

Актуальність східно-галицької справи. — Внутрішні й зовнішні побуди до найскоршого її вирішення. — Заходи кабінету Новака. — Тільки не з Варшави!

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Два місяці урядової кризи в Польщі трохи відсунули на задній плян справу Східної Галичини. Та скоро урядову кризу так-сяк полагоджено, так наболіла справа Сх. Галичини знов виступила на передній плян і заняла перше місце серед актуальних справ польської політики.

Польща радо замовчала-б східногалицьку справу, мов би „неістнуючу". Навіть „приятель Українців" і „демократ" Пілсудскі, якому в кістках ще сидить переляк од тодішних стрілів перед львівським ратушем, охоче перейшов би над цею справою до порядку денного. Причина ясна: що справу не дається **„розвязати"** — її можна тільки **розрубати,** радикально пірвавши ту тонесеньку ниточку, що привязує Східну Галичину до Польщі. А з таким рішеннем проблеми ні один Поляк не хоче згодитись.

Тому Польща тільки **під гірким примусом обставин** зупиняється над східногалицькою справою. Але ті обставини, так внутрішні, як і зовнішні, складаються так, що раз-у-раз польський уряд спотикається об східногалицьку справу. Головною з цих внутрішніх обставин є наразі **справа виборів до польського сойму.**

Переводити в Галичині вибори чи не переводити? Не переводити — значить, перед східногалицькою людністю й перед цілим світом показати, що Польща вважає Східну Галичину краєм чужим, лише тимчасово окупованим її збройною силою. А переводити також ніяк не можна, бо-ж преціҥь ще істнує міжнародня контроля, яка не дасть Польщі так безцеремонно топтати мирові договори й норми міжнародного права.

Як „memento mori" тут стоїть перед польським урядом інтерпеляція, оголошена цими днями в анґлійській палаті громад якраз у справі виборів у Східній Галичині. Державний підсекретар закордонних справ одповів на ту інтерпеляцію, що анґлійське правительство зажадало в цій справі пояснень од польського уряду. Пояснення можуть бути такі чи инакші, але очевидна річ, що світ про Галичину не забув і що польському урядові не дадуть робити з нею все, що йому схочеться.

Отже питаннє — переводити в Галичині вибори чи ні — так і лишається нерозвязаним, доки лишається нерозвязаною сама справа Східної Галичини. А взагалі робити вибори конче треба, бо нинішній польський сойм нічого не вартий; і від нового сойму сподіваються, що він прислужиться до внутрішньої консолідації, яка так конче потрібно.

Вибори — виборами, а внутрішне положеннє в Галичині також починає дуже турбувати Варшаву. Сваволя польської адміністрації в Галичині стає все більше предметом всесвітнього обурення. З другого боку, активна „самопоміч" українського населення, яка виявляється у все зростаючім числі терористичних і саботажних актів, також починає давати овочі. Насамперед ці акти звертають на себе увагу світової опінії й ще більше руйнують політичний кредит Польщі закордоном. Поруч з цим вони дезорґанізують місцеву адміністрацію і то кидають її в панічний переляк, то поривають її до актів нової жорстокости й брутальности.

Варшава стоїть перед цим відвомським казаном, перед цим вузлом внутрішніх і зовнішніх труднощів, у цілковитій безпорадности. Кабінети Вітоса й Поніковского хотіли „здобути" Галичину терором і політикою „доконаних фактів". Та Галичина не далася, й зловісний Сфінкс далі стоїть перед Варшавою, з німою погрозою на устах: „розгадай мене!..." Об цю перешкоду, здається, й новий кабінет зламає собі карк.

Кабінет Новака — це кабінет Пілсудского. Новий міністр закордонних справ Нарутович має слухатися лише наказів начальника держави, а не лише числитися з бажаннями ендеків, як то робив Скирмунт. Отож Пілсудскі, як можна догадуватися з полської та закордонної преси, з перших днів істнування нового кабінету віддав строгий наказ: розвязати справу Східної Галичини!

Нарутович послухався й вже приступив до „розвязування" східногалицької справи. Він скликає до Варшави всіх видатнійших польських амбасадорів, особливож лондонського та паризького, щоб звернути їх увагу на необхідність більш енерґічної акції перед европейськими урядами в справі остаточного „признання" Східної Галичини Польщі. Він далі викликав до Варшави східногалицьких політичних провідників (розуміється, не українських!), щоб спільно з ними та з деякими варшавськими експертами випрацювати проєкт автономії для Східної Галичини. Він, нарешті, сам вибирається до Парижу й Лондону, щоб особисто інтервеніювати за „признаннєм" Галичини Польщі під умовою наділення краю тою випрацьованою в Варшаві автономією.

Як бачимо, метушня довкола східногалицької справи йде у Варшаві велика. В очах так і мигтять імена Пілсудского, Новака, Нарутовича, Вроблевского, Замойского, Бобжинского, Кашниці, Ашкеназого, Лося, Левенгерца — і все це в звязку з проєктами „екстреного", в 24 години „розвязання" східногалицької справи.

Хоч українському населенню Східної Галичини й не до сміху, але при виді цеї метушні не можна втриматися від іронічної усмішки. Вже вище ми сказали, що справу Східної Галичини не дається розвязати: її можна тільки розрубати, перетявши ту ниточку, що ґвалтовно привязує її до Польщі. І от якраз за цю ниточку всіми силами чепляються всі польські політики, від Пілсудського до якогонебудь Лося. Що-ж тут може вийти доброго?

Кабінет Вітоса й Поніковского не тому не розвязали східногалицької справи, що не хотіли її розвязати, а тому що **не могли.** Хотіння не бракує й кабінетови Новака, й може навіть бути, що хотіння доброго (з польського становища чи зі становища Яцкова-Твердохліба-Ганкевича). Але одного хотіння тут мало. Треба ще **вміти й могти.** А саме цього ніякий польський кабінет у нинішніх обставинах виказати не може.

Справа Східної Галичини може бути вирішена й без сумніву буде вирішена в Лондоні, Парижі, Вашингтоні, Газі, або в рівній мірі у Львові, чи Київі — **тільки не в Варшаві.** Варшава може в цій справі здатися лише на чужий **диктат,** опертий на солідній реальній силі. А думати, що варшавські Едипи зуміють відгадати загадку галицького Сфінкса, це можуть лише хорі на манію величности, що живуть у варшавськім Бельведері й коло того Бельведеру крутяться.

Берлін, 14. серпня. **Радянин.**

ЧЕСТЬ, КОМУ ЧЕСТЬ!

(Надіслана стаття).

Ділимось з українською громадою в Америці новою відрадною вісткою. Вісткою з маленької української громади в Мінеаполіс, Мінн., котра найщирійше поставилась до справи помочі українським студентам на еміґрації в Европі.

Українці з Міннеаполіс, Мінн., котрі зобовязалися утримувати українських студентів на еміґрації:

1) Микола Ґрубрин, Яків Ґрубрин і Василь Кордуба, студента Теофіля Кучковського, ученика медицини у Відні ч. 117.

2) Олекса Пилатюк, Петро Андрущак, Іван Сохорович, Семен Ґаврик і Йосиф Литвин, студента Івана Вовка ч. 25.

3) Петро Гайва, Петро Кулиняк, Іван Шміґановський, Петро Угриньчук і Паліна Павчак, студента Михайла Еливва.

4 і 5) На стале удержаннє двом студентам добровільно оподаткувалися слідуючі мінеапольські Українці: о. Василь Гривнак що місячно $2.00; Антін Процай, Касіян Бреняк, Петро Качмар, Дмитро Калтик щомісячно по $1.00; Петро Гайва, Гр. Пастушенко, Лука Харчин, Олекса Козак, Йосиф Ковалів, Антін Батюк, Сильвестер Рихлій, Василь Сопотюк, Онуфрій Симирозум місячно по 50 цнт.; Йосиф Ґреськів, Павло Шабатура, Йосиф Федик, Онуфрій Шабатура, Микола Ґрубрин, Михайло Хас, Пилип Пікула, Іван Сухорович, Григорій Федушко, Марія Гатрівна, Микола Стрільчук і Володимир Рирота місячно по 25 цнт.

В цей спосіб мінеапольська українська громада запевнює сталу піддержку двом студентам: Семен Сікач ч. 199, Володимир Верхомий ч. 22.

Кромі того двох студентів необнятих загальним списом, котрих аплікації надійшли мабуть через Український Червоний Хрест в Канаді, а саме:

6) Іван Коцюба і Антін Батюк, студента Володимира Хилецького, ученика гірничої академії в Празі, і

7) Антін Батюк, Григорій Пастушенко, Іван Романчук, Конс. Рихлій і Йосиф Ковалів, студента Евгенія Храпливий, ученика рільничої акамедії у Відні.

В цей спосіб маленька але патріотична українська громада в Мінеаполіс, Мінн., удержує аж сімох українських студентів на еміґрації. Честь кому честь.

Хто знає, як чисельно малою є мінеапольська українська громада; хто уважно відчитав імена тих жертволюбивих опікунів українського студентства і запримітив, що одні і тісамі імена повторяються як се впрочім можна було й попередно запримітити при інших жертвах на ріжні народні цілі, той мусить признати, що в тій малій громаді жиють Українці, з котрих всі американські Українки і Українці, та хочби найбільші громади, повинні взяти примір.

Ми вже читали про щедру жертвенність української дівчини Агафії Бундзяк з Ню Гейвен, котра сама утримує двох студентів і складдає жертви майже на кожидй фонд, збираний на рідні справи. А нині знов маємо гарний приклад мінеапольської громади до наслідування. Колиб за тим прикладом пійшли всі українські громади в Злучених Державах, то тих 250 безпомічних студентів в одну мить дісталиб опікунів. Однак, на жаль, помимо таких прикладів жертволюбивости як ті і попередно оголошувані, більше як 200 студентів ще опікунів не мають, та з огляду на зближаючийся початок шкільного року з острахом очікують нашого рішення. Тому ми, так як секретар мінеапольської української громади д. Микола Ґрубрин в писмі до Товариства Укр. Молодіжи висказує надію, що на тім жертвенність тої громади не скінчиться, сміємо теж надіятись, що на тім також не скінчиться жертвенність української суспільности в Америці, та що в слідуючім місяци зголоситься досить опікунів-добродіїв для тих 250 студентів, котрих аплікації нам поручено.

На тім місци завважати треба, що кромі тих 250 аплікацій, присланих на наші руки до Зл. Держав, **других 250 аплікацій для таких самих безпомічних студентів блукаєсь по Канаді,** а многі з них перейшли вже кордон на нашу сторону та побільшили наш обовязок і потребу. Понадто треба памятати, що на еміґрації в Чехословаччині, Австрії і Німеччині є тисячі української студіюючої молоді, котрої без помочі цілковито лишити не можна. Для тих слатимемо всяку можливу поміч дорогою збірки добровільних жертв і ріжних підприємств. В Берліні є велике число студентів Наддніпрянців у великій потребі, для котрих маємо в думці плян створення фонду на удержаннє студентскої кухні, щоб запевнили їм теплу страву бодай два рази денно підчас шкільного року.

Тому хай нікого не дивує, що ми заєдно кликати будемо: „Піддержіть українську студіючу молодь в теперішнім горю на еміґрації, хай вона знає, що для рідного свого народу трудитись і вмирати варто, що свій нарід її цінить і підпомагає".

В першій мірі звертаємось до Всечеснійшого Українського Духовенства, світських провідників громад і товариств, щоби помогли нам передівсім приєднати опікунів-добродіїв для всіх 250 студентів, незабуваючи притім, що навіть найменьші жертви є дуже пожадані, бо як каже пословиця: „Громада по нитці, — бідному сорочка", так і з найдрібнійших жертв буде велика поміч.

Дякуючи мінеапольській громаді за опіку для сімох студентів, а також за осібну жертву в сумі $15 на загальний фонд помочі студентам, ще раз дякуємо всім дотеперішним опікунам і жертводавцям, а заразом хвальним редакціям „Свободи" й „Америки" за щире підпиранне нашої акції в користь українських студентів на еміґрації.

ЗА ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан О. Каштанюк, голова
Осип Білоґан, секретар.

ЩО ТАКЕ ПРЕЗИДЕНТ МІНІСТРІВ ЯК ШЕФ УРЯДУ?

В споминах Бісмарка знаходимо цікаве місце про його гостру суперечку на сю тему з цісарем Вільгельмом.

Цісар сказав до Бісмарка:

„Мої міністри перестали до мене приходити зі звітами. Чи се правда, що ви заборонили їм приходити, відгребавши якийсь пожовклий розпорядок, уже давно забутий?"

Бісмарк відповів, що се правда та що старий розпорядок з 8. IX. 1852 конечний, бо інакше шеф кабінету не може нести відповідальности за суцільність державних справ. На те зажадав цісар знесення сього розпорядку, бо „він обмежує королівські права".

Бісмарк відповів, що три попередники цісаря правили Німеччиною при сім розпорядку і то правили добре. Адже діло тільки в тім, щоби шеф кабінету знав, що говорять міністри, а цісар може собі рішати потім, як хоче; прецінь се уможливляє премієрови контрарґументацію.

Цісар не дався переконати.

Мимо того Бісмарк як розважний чоловік не подався зараз у відставку, постановивши пождати тиждень, може справа забудеться.

Але на другий день цісар прислав до нього шефа військової канцелярії Ганке з запитом, чи пороблено кроки для знесення розпорядку з 1852 р. Бісмарк відповів, що ні, бо сього розпорядку не вільно зносити з річевих причин, хіба що бувби рівночасно знесений титул президента міністрів, як шефа кабінету, з яким вяжеться окрема відповідальність. Ґенерал Ганке признав рацію Бісмаркови й заявив, що скаже се від себе цісареви.

Він дотримав слова і ще до того на пленумі сойму дня 28. IV. 1892. отверто виступив проти думки цісаря, кажучи: „Не треба доказувати, що завданнє премієра не полягає на тім, щоб рахувати голоси в кабінеті й президіювати; його завданнє — ДБАТИ ЗА ОДНОСТАЙНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТИ ВСІХ МІНІСТРІВ і репрезентувати ЦІЛИЙ УРЯД. Супроти того думаю, що противна думка не має основ." Сойм оплесками признав рацію тим виводам.

Мимо того цісар на другий день прислав того самого ґенерала до Бісмарка з безумовним домаганнем, приготувати знесеннє згаданого розпорядку, або уступити і в тій цілі прийти особисто до цісарського замку.

На те відповів Бісмарк, що він чується недобре й до цісаря не піде, а у відставку подається писемно. Так уступив зелізний канцлер, що не хотів носити пустого титулу „призедента міністрів".

Подав **О. Н.**

СПОМИНИ ЕВГЕНА ЧИКАЛЕНКА.

Заслужений український діяч Евген Чикаленко переніс недавно тяжку операцію й нині знов живе в маленькім долішноавстрійськім місточку Рабенштайні, де спочиває від операції й продовжує працю над своїми споминами.

Ті спомини він почав писати в 1907. році, коли видавана його коштом і заходом часопись „Рада" щасливо перебула перший рік істнування. Написавши „Перший рік першої щоденної української газети на Великій Україні", Чикаленко захопився цим початком і став далі провадити свій „Щоденник", записуючи до нього все цікаве, що він побачив, почув і передумав. А бачив і чув він багато, бо довкола „Ради" й коло особи її видавця гуртувалося все найвидатнійше ,що було на Україні.

„Щоденник" провадився без перерви до самої війни, й ті особи, що мали нагоду почути де-які уривки з нього, кажуть, що то має бути твір незвичайно інтересний. Коли-ж настала війна, то Чикаленко мусів переховуватись у Фінляндії від арешту й висилки, лише часами навідуючись до Петербургу й Москви на кілька днів. Він тоді мусів припинити й писаннє „Щоденника".

Повернувши до Київа, Чикаленко на память записав до „Щоденника" все, що він пережив і зазнав у р.р. 1914—1918., а далі став провадити свої спомини вже без перерви, працюючи над цим і нині. За браком матеріялу він тепер перемішує свої записи листуваннем з земляками по той і по цей бік Збруча.

До 1914. року „Щоденник" писався Езопівською мовою, щоб не підвести людей і не дати поводу витворити по „Щоденнику" процес „мазепинців" про державну зраду. Від часу революції „Щоденник" пишеться вже отверто, без огляду на „охранку". Для друку автор думає розшифрувати те, що писалося від 1907 до 1914 р., але за свого життя він „Щоденника" друкувати не хоче, щоб не наразитися на прикрости з боку тих, хто прочитає там неприємну для себе правду.

Живучи останні роки на вигнанню, Чикаленко написав до свого „Щоденника" вступну частину, яка обхоплює роки 1861—1907. Зробив він це для того, щоб читачі „Щоденника" познайомилися з особою його автора. Вступ вийшов досить великий, аркушів на 40. Він є цілком готовий до друку й тільки чекає, коли на нього знайдеться видавець.

Р—н.

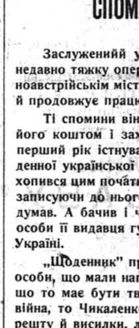

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ
вже є в Америці.

СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ПІСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:

„СУРМА"

ВИДАННЄ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ.

Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.

Кромі того збірка богато ілюстрована.

Книжка друкована у Львові на найкрасшому папері.

Ціна лише 35 центів.

Замовлення посилайте разом з грішми на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Заховайве сю наліпку

Для вартісних дарунків

СПИТАЙТЕ СВОГО ҐРОСЕРНИКА ЗА

MAGNOLIA
і
STAR MILK

УЖИВАЙТЕ ЙОГО, ДЕ ТІЛЬКИ МОЛОКО І ЦУКОР ПОТРІБНІ.

Наліпки принесуть вам вартісні дарунки до вашої хати.

НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПЦІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЙ.

„Заховувати наліпки виплачується"

Заховайве сю наліпку

Для вартісних дарунків

ВІДНОВА УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛА У ЛЬВОВІ

У Львові зачав наново виходити по воєнній хуртовині славнозвісний український журнал „Літературно-Науковій Вістник"

Перша книжка появилась в маю сього року, а досі вже вийшло 4 книжки (май, червень, серпень, липень).

Журнал видає, як і давнійше, Українська Видавнича Спілка у Львові, а друкується в Друкарні Наукового Товариства імени Шевченка.

Начальний редактор звісний писменник і публіцист **др. Дмитро Донцов.**

До Редакційного Комітету входять: Михайло Галущинський, Володимир Гнатюк, Володимир Дорошенка, Юліян Павликовський, Іван Раковський, Володимир Целевич.

До співробітництва зголосилось кількадесь українських писменників.

Журнал добірний матеріялом, цікавий і дійсно обновлений.

Американські і канадійські Українці, котрі хотять мати одинокий тепер український літератури і науки, повинні скористати з нагоди і сейчас замовити собі його.

Ціна журнала тепер **дуже дешева.** Передплата від мая с. р. до кінця року всего два доляри, а поодинокі книжки можна купити по 30 центів.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ

— НА —

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

У ЛЬВОВІ.

місячник літератури, науки й суспільного життя.

Вже вийшло чотири книжки (Май, Червень, Липень і Серпень).

Передплата до кінця 1922 р. 2 доляри; одна книжка 35 центів (з пересилкою).

СТЕФАН НАВРОЦЬКИЙ,

Одинокий заступник Видавництва „Л. Н. Вістник" і „Червона Калина" на Злучені Держави Америки.

181 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД УЖИТТЄМ — ПО УЖИТТЮ

КРАСА СЕ БОГАТСТВО

Памятайте Панни і Мужатки. Даром пораджу як усунути з лиця волоса, прищі, угрі, веснянки, зморщики, як дістати густе волоси і округлі груди. Голоситься особисто. Бюро отворене від 10. рано до 8. вечером.

Порада і вказівки уділяю цілком безплатно.

D. SPARROW,
Pir 11-тої улиці, Dept. (B. 1)
180 Avenue C, New York City

ПОЛЬЩА І ЛИТВА.

Під заголовком польська часопись „Ґазета Варшавська" (ч. 209) пише:

„Тепірішнє відношенне Польщі до Литви — це політичний дивогляд, концепція в большевицькім стилю: „ні війни, ні, мира!" „Уряд Литви є постійно у ворожій обструкції супроти Польщі... Польща має з Литвою спільну границю на просторі майже 400 км. Ся границя находиться на стопі военного поготівля без війни, неозначена, неуставлена, в стані постійного роплення. Для державного орґанізму є вона тим самим, чим рана на тілі, що паралїжує нормальне функціонованя цілости".

Дальше розписується автор згаданої статті на тему давнього „щасливого" співжиття Литви з Польщею, якого одначе не бажає собі теперішній ковенський уряд". Сей уряд „інспірований з Берліна, при співучасти жидівско-большевицької пропаґанди, проти життєвих інтересів польського народу(?), штучно, безцільно і безпредметово ворожо ставиться до Польщі, висуваючи політичні фікції, яко причини непорозуміння. То сувальську умову, яка тратить всяку льоґіку супроти фактичного прилучення Виленщини до Польщі, то справу Вильни, полагоджену вже невідклично людностю тієї землі (?!). Отже в тій части політична сторона вже закінчена, тепер мусить бути або мир, або .... війна, — щоб забути мир і спокій".

Потім висуває автор сеї статті умови, на яких може Литва осягнути мирне співжиття з Польщею і додає:

„Для Польщі литовська справа се вже остання ґранична справа (??). Її полагодженне (очивидно по польським бажанням) є конечностю кождої нормальної держави".

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ТОВ. УКРАЇНСЬКИЙ НАР. ДІМ на горі міста в Джерзи Сіти

— устроює —

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

В СУБОТУ, ДНЯ 2. ВЕРЕСНЯ

У ВЛАСНІМ ДОМІ ПІД Ч. 365-367 СТ. ПАВЛ ЕВЕНЮ.

Запрашається всіх на сю забаву. 03-04

Заряд У. Н. Дому.

NORTHAMPTON, PA.

Заходами тов. читальні „Просвіти" ім. Івана Франка, відограється

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3-го ВЕРЕСНЯ

о годині 7.30 веч. представленне

ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ

Запрошується всіх Українців місцевих і дооколичних до численної участи. — КОМІТЕТ. 03

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Филимон Левицький, архитект і концесіований будівничий, член Українського Техн. Т-ва, та бувший старшина Сокола Батька помер у Львові 10. серпня с. р. Похорон відбувся з анатомії при вул. Пекарській в понеділок 14 серпня о год. 4 пополудни на личаківське кладовище. В. Й. П.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Заходом Укр. Роб. Товариства ім. М. Драгоманова в Ню Йорку

— відбудеться —

В ПЯТНИЦЮ, 1. ВЕРЕСНЯ С. Р.

В УКР. НАРОДНІМ ДОМІ, 217-219 Іст 6-та ул., Ню Йорк

ВІДЧИТ НА ТЕМУ „ГАЛИЦЬКА СПРАВА"

Лектор

МИРОСЛАВ СІЧИНСЬКИЙ

Початок о год. 8-мий вечером. 02-03

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.

T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Columbia

ТЕПЕР НАЙЛУЧША ПОРА КУПИТИ НОВІ КОЛУМБІЯ РЕКОРДИ

Вересень є місяцем коли люде приготовляють свої хати на осінь і зиму. Це найлучша пора до переглянення збірки своїх рекордів і приготовитися на вечері коли загостять Ваші приятелі. Ви повинні купити кілька найновіщих Колумбія Рекордів і бути готовим забавити їх гарною піснею і музикою до танцю.

10 ЦАЛЕВІ 75 ЦНТ.

E 7610	**Віють вітри.** Потпурі. Колюмбія Укр. Орх. **Потпурі з українських пісень.**	E 7609	**Збір українських пісень** Токаренко, дует. **Збір українських пісень**
E 7563	**Коломийка.** Танець. Колюмбія Укр. Орх. **Веселий український танець.**	E 7562	**Такий мамо мельник.** Д. Медовий, тенор. **Гуде вітер.**
E 7523	**Українські потпурі.** Колюмбія Укр. Орх. **Українська полька.**	E 7522	**Тече річка і чоботи.** Д. Медовий, тенор. **Васильки мої.**

ГАЛИЧАНИ НА УКРАЇНІ.

Галицька еміґрація на Великій Україні. — Переходи Галицької Армії. — „Освідомлююча" праця під червоним прапором. — Постава до Галичан селян й інтеліґенції. — „Галицька мова". — Тим всеукраїнського громадянина.

Галичани здавна тяглись на Велику Україну. Живійший рух спричинила велика світова війна. Насамперед повтікали Дудикевичівці й по довгій блуканині опинились на Донщині. За ними посунули збаламучені селяни з кацапських, а почасти й українських сіл. Той елемент мало був симпатичний наддніпрянським Українцям; до украінізації ставився спочатку ворожо; але врешті й сам не минув її. **Майже всі бувші русофіли стали Українцями.** Богато їх одначе примазалось до комуністичної партії і далі пробують працювати для матушки Расеї. Частина втікла враз із розбитками денікінщини й врангелівщини за кордон.

Рівночасно попало на Велику Україну й чимало свідомих Українців з Галичини, світська й духовна інтелігенція, старші громадяни й молодь вивезені Москалями. Всі вони старались задержати на Україні, і по змозі підтримувати, як не український рух то бодай українського духа під страшним гнетом розпоясаного царату.

Але найбільше Галичан перейшло за Збруч враз з У. Г. Армією в літі 1919 р. Війска й цивільних людий було близько 200,000. Походи, бої, слава і занепад галицької армії відомі громадянству з інших жерел і я не буду їх тут повторювати. Коли пошесть тифів обхопила майже всю армію і здесяткувала її, прийшла нещаслива злука з Денікіном, якої й досі Наддніпрянці не можуть простити Галичанам. **Ганебнійша була злука з большевицьким військом.** Навколо на Поділлю села горіли повстаннєм проти наїзників, на Волині держалися останки геройської української армії, а серед того прийшлось вести переговори з червоними. Знайшлися серед своїх комісарі, що помагали большевицькій команді переводити останки галицького війська на клясову ногу. Хоча всі Стрільці були грамотні і добре орієнтувалися в справах, признано їх клясово неосвідомленими й почалася партійна робота, передівсім перемалюваннє на червоно. Стрільцям заборонено носити синьо-жовті відзнаки; скасовано всюди по сотнях комуністичні гуртки („ячейки" або так звані „комяїчка"). Старшинам дано виповняти анкети з рубрикою партійности. Почались щоденні мітінги з примусовою явкою всіх бувших старшин і Стрільців.

Комісар з револьвером зогиджував Стрільцям усе українське й обіцював, що **пійдуть визволяти не лише Галичину, але й Мадярів, Німців та Французів.** Стрільці тихцем сміялись. Старшин (з обовязковим додатком „бвуших") зібрав п. комісар окремо і заявив, що все пійде добре, лиш треба перебути внутрішню революцію (так як тиф або холеру). Але старшинські жолудки були здорові й не конче їм була потрібна світова революція з московським сосом. Братія швидко опинились поза рядами „славетної" червоної, непереможньої армії. Частина розсіялась по краю; инші шукали виходу через Румунію і Збруч, деякі пійшли подивитись до повстанців, що там діється. Повстанців комісар чомусь дуже не любив. „Я знаю" — кричав і пінився підлизайко клерикальний сфер на мітінгу, — „що з вас неодин пійшов би до Тютюника, але хіба по моїм трупі пійдете! Шляг вас усіх трафить!" і потряс бравнінґом. „Тепер говоріть свобідно, що хто має на серці!" — закінчив приязно. Один Стрілець забрав слово: „То не правда, що ми не знали, хто нас через Збруч провадив, це-ж були наші старшини, селянські сини. Ми знали, що йдемо битись за Україну. Але тепер не знаємо, хто й куди нас хоче повести!"... Комісар аж скипів і крикнув несамовито: **„Товаришу, я вас арештую, я вас застрілю!"** Бідака промовець замовк. „Хто ще хоче балакати? — запитав комісар, але охотників не було. Аґітація закінчилась. Продовженнє було на Шевченківськім концерті. Комісар, хоч знав наперед програму, ні з сього, ні з того перервав декламацію „Тарасова ніч". Счинився скандал і гармідер. Один Стрілець крикнув на салю: „Ми також за диктатуру пролетаріяту, але проти диктатури одиниць!"

Комісар зараз казав його арештувати.

„Освідомляюча" праця між Стрілецтвом велась далі ще більш інтензивно й мала той наслідок, що дві галицькі бриґади на фронті — перейшли на другий бік.

З решти (головно Усусусів) сформовано нові червоні відділи, частину приділено до російських полків, парусот вступило до харківської й київської школи червоних старшин. Після невдалого походу на Галичину (1920) богато споміж Галичан повтікало з червоної армії на захід. Інші перейшли до цивільних занять, переважно на вчителів, до фабрик, на службу при цукроварнях, деякі взялися до торговлі й спекуляції, поженились і живуть досить добре.

Галичан спочатку ріжно принимали. Під австрійським мундуром не добачували українського серця. Селяни памятали ще мадярську гостину й карні експедиції, що помагали гетьманови. Відворот австрійської армії з України підірвав повагу покійної Австрії в очах населення. Були й прикрі випадки. З походу відбіг раз Стрілець і вирвав собі дві цибулі з городу. Власник селянин, бачучи такий грабунок у білий день, влучним стрілом положив ласуна трупом. Людність над Збручем сильно здеморалізована. Богато по селах пачкарів та конокрадів. В розмовах чулись явні симпатії до большевиків. Селяни, часто навіть інтеліґенти, не розуміли, чому галицька армія покинула рідну землю. Наших людий називали часто „Англичанами". Разив їх непривичний, трохи польський акцент мови.

Поволі уступала нехіть та робила місце щирій приязни. В однім селі, глибоко на Поділлю, на кватирі завважив я, що господар балакає якось штучно з галицька. З гордощами хвалився, що в його хаті стояли Галичани і він трохи навчився їх „панської" мови. Ріжниці акценту люди брали на карб висшости мови. Дивувало селян, що Галичани ані руш не хотіли слухати їх з московська ломаної мови і лаяли за те. Пани, а по панськи не хочуть, зразу видко, що Австріяки, а називають себе чомусь Українцями. Ті, що не були при війську за Збручем, розпитували, що то за Галичина; який там живе нарід. Дивувались, що в Австрії було так богато українських полків та офіцирів. Навчились розпізнавати Усусусів по їх шапках, — мазепинках. Виключно українська мова стотисячної армії, дисципліна й коректне поведеннє з населеннєм робили своє. Люди бачили всякі війска й ріжниця впадала в очі. Стрільці швидко завойовували симпатії жіноцтва на танцях, забавах і вечерницях. Дівчата радо вчились галицьких пісень. Подобалась їм гарна постава Стрільців, чистий однострій, делікатні манери й замилуваннє до порядку.

Місцева інтеліґенція, зіткнувшись близче з галицькими старшинами, цивільними людьми і священиками помічала відмінні риси вдачі; вплив іншого виховання, інший спосіб думання; одним словом окремий тип. Галичани, хоч на вигнанню, не тратили ніколи бадьорости, перемогою на фронті не раділи надто, хвилеві невдачі не пригноблювали їх. Працю не вважали засобом до мети, але самою метою. Цурались лінощів. Не мали того розмаху плянів, що Наддніпрянці, але були пильнійші й витревалійші. Льокальний патріотизм зовсім не затемнював їм розуміння ваги всеукраїнської справи і були красшими та певнійшими громадянами Соборної України ніж багато так званих „щирих Українців", що вміли з великим патосом деклямувати про свою любов до Неньки-України, навіть лаяли кацапів (потиху), а з російщиною всіх звязків порвати не могли чи не хотіли.

Але й Галичани теж перейняли дещо від Наддніпрянців. Подобалася їм співуча й чиста українська мова жіноцтва. Непомітно позбувались польонізмів і діялектових особливостий, яких не розуміли селяни. Привикали до загально українських слів, але між добрим зерном проскакував і московський кукіль, навіть лайка. Навпаки, наддніпрянські юнаки почали залюбки шлякувати й підпускати в розмові такі словечка як штрамака, фасунок, оферма, фраєр та інші. Один ученик звернувся до мене зовсім поважно з докором, що я хочу поробити з них Галичан (тому, що впроваджую галицький акцент).

Згодом, почало розвиватись упередженнє до „галицької" мови. Наддніпрянські інтеліґенти переконувались, що в мові галицького інтеліґента зовсім нема польонізмів, і що навпаки, є їх чимало у писаннях таких клясиків, як Старицький, Леся Українка, а навіть Шевченко наприм **Лічу** в неволі дні і ночі... Швидше вже попадались у Галичан москалізми. А Наддніпрянці дуже чутливі на них, і дуже не люблять їх.

Спільними зусиллями очищується українська мова від чужих впливів і чужого духа в складні; стає загально українською, державною. Зникають правописні ріжниці; вирівнюється й усталюється наголос. Нівелюються теж ріжниці вдачі. Що раз більше поширюється на Україні модерний тип Українця, свідомого громадянина, завзятого націоналіста, Европейця, практичного й зрівноваженого, тип — що так скажу — аличанина. Під гук гармат збудилась Україна, шляхом еміґрації, перемішання й обопільного впливу нітрян і Дніпрян виковується єдність нації, сильнійша від паперової злуки Станиславова з Києвом. Політична незалежність, що мусить швидко прийти, затвердить тільки й завершить духову незалежність, спільність і громадянську дозрілість нації.

Львів, 10. серпня, 1922.

(Г. В.) **Тарас Франко.**

ДОЛЯРИ ДО КРАЮ

ЯК ЩИРИЙ УКРАЇНЕЦЬ, ПЕРЕСИЛАЙТЕ ТІЛЬКИ ЧЕРЕЗ УКРАЇНСЬКУ ІНСТИТУЦІЮ.

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ БЮРО

Ваша родина отримає гроші ДОЛЯРАМИ в краю. Около одного міліона долярів переслали Українці в 6-тьох роках родинам до краю і тисячами пересилають кождого тижня через офіса Бюра. Ваша родина отримає гроші в трьох тижнях. Посилайте українські гроші через українську інституцію.

ШИФКАРТИ ДО РІДНОГО КРАЮ.

КУПУЙТЕ В НАЧІМ БЮРІ. В 6-ЬОХ РОКАХ ВІДІХАЛО ДО КРАЮ 12 ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ ЧЕРЕЗ ОФІСА БЮРА. ПОСПИТАЙТЕ ЗНАКОМИХ ЗА НАШУ ЧЕСНУ ОБСЛУГУ. ПАШПОРТА ВИРОБЛЯЄМО ЛИСТОВНО ЯК НАЙСКОРШЕ. ЗА ОБСЛУГУ НІЧО НЕ ЦІНИМО, А СЕ ЗНАЧИТЬ $10 ДО $20 В ВАШІЙ КИШЕНІ ДЛЯ ВАШОЇ РОДИНИ.

ХОЧЕТЕ СПРОВАДИТИ РОДИНУ ДО АМЕРИКИ.

Ми вам ґарантуємо що ваші ґроші не пропадуть за шифкарту наколи ваша родина не моглаб приїхати з якоїсь причини. Полагоджуємо всі ґрунтові справи в краю. По інформації адресуйте:

AMERICAN UKRAINIAN BUREAU, Inc.
520 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.
(Philadelphia Office: 322 N. 8th Street)
ЗА УПРАВУ БЮРА: — АНТІН ПАШУК, през.

СВІЙ ДО СВОГО!

First Ave. Meat & Provision Market

118 — 1st AVENUE, Corner 7th Street, NEW YORK CITY

Branch: 1019 Manhattan Ave., Brooklyn, N. Y.

Цим маємо честь повідомити Українську Публику в Ню Йорку і Бруклині (Ґрінпойнт), що в наших складах можна набути найліпші вироби масарські на старокраєвий спосіб, як рівнож найсвіжійші сирі мяса, як: свинини, воловини, телятини, баранини і курий за дешеву ціну і добру обслугу.

Сподіємося, що наші Родимці звернуть увагу на наше оголошеннє і піддержуть одиноку українську різницько-масарську торговлю в Ню Йорку.

Дякуючи за ласкаву память остаємо услужні

Tel. Dry Dock 2030

СТАСЮК І СПІЛКА.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ В ШІКАҐО І ОКОЛИЦІ!

Комітет Борців за волю України

— скликає —

ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

в справі несення помочи голодуючим на Великій Україні

ДНЯ 3-го ВЕРЕСНЯ 1922

в Українській Народній гали на Ірі і Робей улиць.

Початок о годині 5-тій пополудни.

Страшний голод навістив цілу Україну, де тисячі наших рідних умирають без кусника хліба. Прийдіть всі громадно на віче і киньте лепту нещасним жертвам. — КОМІТЕТ.

BAYONNE, N. J.

Подається до відома усім чесним парохіянам і парохіянкам Українсько-Греко Католицької Церкви Успенія Пр. Діви Марії, що **дня 3-го вересня 1922** о 2. годині, по богослуженню відбудуться

ВЕЛИКІ ПАРОХІЯЛЬНІ ЗБОРИ

Обовязком кождого парохіянина(ки) є явитися до церковної галі, бо дуже важні справи церковні до полагодження. 03-04

ЗА ПАРОХ. УРЯД ЦЕРКОВНИЙ:

П. Бирич і А. Басараб, тростїси;
В. Кобран, кас.; **Д. Павлишин,** секр.

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ МІСТА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЬ.

В НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ

о годині 5-ій вечером

В БУДИНКУ ПІД Ч. 543 ІСТ 11-та УЛ., НЮ ЙОРК

Я. СОКІЛ

буде говорити на тему:

„ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА НА ЗЕМЛЮ"

ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

03 КОМІТЕТ.

ROCHESTER, N. Y.

Заходом тов. Зап. Січ, від. 367 У. Н. С.

— відбудеться —

ПОСВЯЧЕННЄ ПРАПОРА

В ПОНЕДІЛОК, 4. ВЕРЕСНЯ Б. Р. (на Лейбор Дей)

під числом 303 Гудсон Евеню.

Проситься всіх Українців з міста Рочестер і околиці прибути численно на наше свято.

200-03 КОМІТЕТ.

PITTSBURGH, PA.

Заходом бр. св. Івана Хрестителя, від. 96 У. Н. Союза в Пітсбурґ, Па., на Савт Сайд, відбудеться

ВЕЛИКЕ ТОРЖЕСТВО ПОСВЯЧЕННЯ НОВОГО УКР. ПРАПОРА

в понеділок, дня 4-го вересня (на Лейбор Дей)

о годині 10-ій рано.

На се торжество запрошується всі Братства і Товариства як з Пітсбурґа так і околиці.

Вечером того дня відбудеться **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ** в церковній гали при 7-мій і Карсон улиць.

96,98,02,03 КОМІТЕТ.

ПОДЯКА.

Українське товариство „Просвіта" в Ню Йорку складає щиру подяку Всч. о. Л. І. Сембратовичу за виголошенне відчиту при світляних образках воєнних подій Східної Галичини, з чого дохід призначений для голодуючих на Великій Україні.

ЗА УРЯД ТОВ. „ПРОСВІТА":

Йосиф Хомів, предс.;
Стефан Чосник, касієр,
Іван Жовнір, секр. фін.;
Василь Богулевич, секр. рек.

CARTERET, N. J.

Бр. св. Михаїла, від. 209 У. Н. Союза

— устроює —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3. ВЕРЕСНЯ Б. Р.

на East Rahway. Се місце вже всім добре відоме.

Початок пікніку точно о годині 1-ій пополудни. На сей пікнік запрошуємо всі Братства і Товариства і цілу українську громаду з Картерет і з Хром. Приходіть всі, де забавитеся всі разом, бо починає холодніти і може пікніку вже не буде більше сего року. Музика буде першорядна так що кождого вдоволить. За добру забаву і чесну обслугу ручить

02-03 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З МАНВИЛ РОВД АЙЛЕНД І ОКОЛИЦІ.

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

— устроює —

Бр. св. Стефана, від. 181 У. Н. Союза

В ПОНЕДІЛОК, 4-го ВЕРЕСНЯ 1922

на своїх власних лотах.

Просимо всіх Українців взяти участь. На пікніку буде приґравати Укр. Орхестра. Свіжий воздух, плятформа вигідна до танцю, свіжа закуска, сода, айскрім і циґари. Кождий буде вдоволений. Вразі дощу, перенесеться до Нар. Дому. Щиро обслужить

02-03 КОМІТЕТ.

ПІКНІК! ПІКНІК! ПІКНІК!

Українська гр.-кат. Парохія св. Юрія, 28 Іст 7-ма улиця в Ню Йорку

— устроює —

ПЕРШИЙ ПІКНІК

на ціль розширення „Рідної Школи" в Ню Йорку

В ТУ НЕДІЛЮ, 3. ВЕРЕСНЯ 1922

в Belvedere Park, North Beach, L. I.

Парк отворений від год. 10-ої рано.

Вступ: для старших 50 центів, для дітей вільний.

Запрашається весь український загал з Ню Йорку і околиці до як найчисленнійшої участи.

02-04 КОМІТЕТ.

NEW YORK, N. Y.

Товариство „Свобода" устроює

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3. ВЕРЕСНЯ 1922

на гали під числом 358 W. 44th Street.

Початок о годині 3. пополудни.

Вступ 35 центів від особи.

Весь дохід призначений для голодуючих дітий на Великій Україні. Музика під зарядом тов. Свободяна. За добру забаву ручить — КОМІТЕ. 02-04

ПОЗІР! NEWARK, N. J. ПОЗІР!

Заходом Укр. Просвітного Товариства Тернопільщина в Нюарку, Н. Дж.

— устроюється —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 2-го ВЕРЕСНЯ 1922

в гали Fodora, 52 West Street, Newark, N. J.

Початок точно о годині 5-тій вечер.

ВСТУП НА ГАЛЮ 25 ЦНТ.

Дорогі Родимці! Проситься до участи на цім бали, а певно непожалуєте, бо комітет балевий постарався на цей баль о добірну музику, о добрий напиток і о свіжу перекуску, як рівнож будеться принимати в члени до Тов. Тернопільщина без вступного, котре платить в часі слабости члена тижнево 6 дол., а посмертне 150 дол. за оплатою 50 центів місячно. Приходіть громадно усі Українці і Українки на цей баль, де забавитеся до волі, а тим причинитеся до помочи голодним на Великій Україні, бо половину чистого доходу з цего балю даємо на голодуючих. За все ручить

03-04 КОМІТЕТ.

PERTH AMBOY, N. J.

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

уряджує українська гр.-кат. парохія в Перт Амбою

в українськім парку, 752 Стейт стр.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 3-го ВЕРЕСНЯ С. Р.

Будуть танці, виграшки і смачні перекуски. Музика знаменита. Початок о годині 3-ій пополудни. Вступ для мущин 35 цнт., для женщин 25 цнт. Всіх місцевих і замісцевих запрашає

03-04 КОМІТЕТ.

БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ
9 BROADWAY, NEW YORK, N.Y.
ДО ГАМБУРҐА ДАНЦІҐА І ЛІБАВИ
КАБІНИ ТРЕТОЇ КЛЯСИ 3 2, 4, 6 і 8 ЛІЖКАМИ.
Третою клясою з Ню Йорку, Бостону або Філядельфії впрост до Гамбурга $103.50; до Данціґу $106.50; до Лібави $107.00 і $5 поголовне. — Ми заплатимо за тікет з Бостону або Філядельфії до Ню Йорку.
S. S. LITUANIA .... SEPT. 6
S. S. POLONIA .... SEPT. 20
Голосіться до місцевих агентів.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВИ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ
в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не злежане зі складів. Піра скубане ціле і мох; на жадання вишлемо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адрес: **ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.**
94,97,100,03,05,08,11,14

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДІТОЧІ СЕРДЕНЬКА.

(З матеріялів до українських читанок М. Матвійчука.)

Щоб в літо тай в зиму
У вечір тихенький
Зоряний, в неділю,
Сидять біля неньки
В чистенькому білю.

В одежі новенькій
Братчик і сестричка,
Він іще маленький,
Вона невеличка.

Сидять і лепечуть
Обоє щось жваво,
Про щож так лепечуть
З собою цікаво?

„Я золота много
Придбаю за морем
Й роздам все убогим,
Придавленим горем"

„А я буду шити,
Вишивати дрібно,
Платячко робити
Сиріткам тим бідним".

„А я сиріткам тим
Побудую хату,
Будуть хату мати
Неначе палату".

„А я хліб пекти-му
Та й страву варити,
Щоб в літо тай в зиму
Могли діти жити".

Лепечуть край неньки
Братчик і сестричка,
Він іще маленький
Вона невеличка.

А батько і ненька
У Бога благали,
Щоб добрі серденька
Діти заховали.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ!

Другий рік наш край обхоплений голодом.

Ми не будемо торкатись причин цього страшного нещастя, — кожний з вас за цей час мав уже змогу скласти собі те чи инче переконання. Але факт лишається для всіх однаково безперечним і грізним фактом.

Розміри голоду величезні: девять міліонів українського населення під загрозою голодної смерти. Нема ніяких даних за скоре зменчення цих розмірів. Навпаки: всі звістки з України говорять про розпростання нещастя.

До початку цього року поміч голодуючим в Росії й на Україні провадилась без виділення окремих організацій для одної й другої держави. Але що далі, то більше стало виявлятись, що росподіл допомоги відбувався нерівномірно між ними. (Це останніми часами засвідчено авторітетними представниками чужоземних допомогових інституцій).

Окремі українські громадяни давно уже звертали на це увагу відповідних чинників, але їх голос немав сили змінити ненормальну сітуацію. І кричуща необхідність стала вимагати утворення окремих, самостійних допомогових організацій для України. З цеї причини у Відні, Львові, Празі та инчих місцях виникли такі організації. Та-ж сама причина викликала до життя і наш **„Комітет допомоги голодуючим на Україні"**. Громадські організації громадян України в Німеччині без ріжниці національности мають в йому своїх представників. Мета К-та — поміч голодним України так само без ріжниці національности.

Громадяни. Не тільки в імя гуманности, але й ради ваших власних інтересів ми кличемо вас до якнайактивнішої, негайної боротьби з страшним лихом. Що більші розміри набере голод, що довше він триматиметься, що тяжчі наслідки його будуть для всього краю. Економічна довголітня анемія, культурний занепад, моральне здичавіння. Фізична дегенерація; — це не минучі явища голоду. Країна, заражена такими хворобами, нікому не може гарантувати нормального здорового життя. І коли ви тут, за кордоном **безпосередньо** урятовані від того лиха, то знайте, що воно вас все-ж таки не минуло, воно жде на вас і першого-ж дня, нога ваша ступить на рідну землю, ви болюче відчуєте його. І що більша буде ваша байдужність **тут**, то більше вона одізветься **там**.

Ми пропонуємо вам: заплющте очі на хвилину й уявіть, що найближчі ваші люди, — хто у вас є: діти, батьки, дружина, сестри, брати, — що ці найдорогші Вам істоти в брудних лахміттях, висхлі, чорні, з загостреними носами, з трупними обличчями риються в смітниках, жадно й ревниво видираючи одне у одного шматок якогось непотребу з кухні;

уявіть, що Ваша дочка, жінка, сестра готові продать своє тіло першому, хто дасть їм за це шматок чорного, гливкого хліба, якого ви тут не дасте своїй собаці;

уявіть, що ці найдорогші Вам люди скрючиними, божевільними руками убивають найслабшого з себе, рубають тільце його, варять і їдять, душачись від жадности, огиди, муки і одчаю.

А тепер уявіть, що десятки міліонів таких близьких і найдорогших одні одним людей в корчах голоду висхлими, трупними потворами блукають по висхлій, трупній землі, риються в смітниках, убивають самі себе і поїдають.

І коли така уява не може викликати у вас чуття болю й гарячого бажання помогти, то ви гірші, ви безмірно страшніщі за тих нещасних, забожеволілих од голоду людоїдів.

На жаль такі ситі „гірше-людоїди" попадаються між нами. Вони під всяким приводом ухиляються від помочи голодуючим. А надто під тим, що їхня допомога не дійде до потребуючих. На щастя таких „гіршелюдоїдів" мало. Імена їхні запамятаються і збережуться в широких верствах українського народу.

До всіх же без ріжниці національности і місця осідку за кордоном, хто хоч чим небудь може стати в пригоді в боротьбі з усенародним нещастям, ми звертаємось з закликом не тільки збірати й давати свою лепту, але разом з нами взяти участь в доцільному й справедливому розподілу помочи серед потребуючих її.

ЗА „К. Д. Г. НА УКРАЇНІ":

Володимир Винниченко, голова; **Евген Вировий, Володимир Коваль, Федір Королів, Василь Сімович**, члени ради: **Іван Мірний**, скарбник; **Федір Луговенко**, секретар.

Адреса для листування: Hilfskomitee fuer die Hungeruden in der Ukraine, Herrn Sekretar Luhowenko, Berlin W. 62, Bayreutherstr. 1.

Адреса для посилки жертв: Herrn Iwan Mirnyj, Berlin-Friedenau, Lefevrstr. 2.

ВСІ Українці в Шікаґо і околиці переконали ся, що найліпше і найпевнійше полагоджувати всякі справи в офісі Михайла Клима, публичного нотара в Шікаґо.

Він пересилає гроші до старого краю найскорше і найтанше а також найпевнійше. Посилає шифкарти до краю по Ваші родини і шифкарти найскорше суть доручувані. Продає шифкарти до старого краю по цінах компанічних. Полагоджує всякі формальности получені зі спровадженнем осіб зі старого краю — виготовляє всякі папери нотаріяльні і документи точно і совісно. — Продає доми і фарми, переводить купно і продаж домів, лотів і фарм. — Асекурує доми і посуди домів. — Всякі повірені йому справи переводить точно, солідно і з повною відвічальністю. — Зі всякими справами звертайтеся до:

MICHAEL KLEM 2020 WEST CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL.

ОСТОРОГА! НОВИНА!

ЗАМКНУВ СТАЙНЮ ЯК КОНІ ВКРАЛИ.

ПОЗАЯК богато Українців пише нам, що:
1) Чекають вже місяцями а навіть роками, а їх рідня еще не приїхала.
2) Декотрі, що вислали шифкарти а компанія збанкротувала і т. д. — ДЛЯТОГО
1) Єсли хочете їхати скоро, добрими і поспішними кораблями до старого краю, або
2) Спровадити рідню до Америки найлучшою лінією корабельною.
3) Спорядити контракти, повновласти і т. и.
4) Одержати пашпорт чи до Галичини чи до Великої України і в Росію, хай перше голоситься писемно або особисто до авторізованого представництва всіх корабельних ліній

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАЦІЙНИЙ ДІМ,
TRAVELERS TRANSFER COMPANY
470 W. 23rd STREET, NEW YORK CITY

ФАРМИ!

ПРОДАЄТЬСЯ ФАРМА в Long Island, 10 акрів чистої землі, дім з 7 кімнат, добра барна, великий курник, гарний сад, 10 мінут до стації. Продаю дуже дешево. Маю також великі і малі фарми на продаж. Голоситися до: **K. Kanevetz, 315 E. 24th Street, New York City, ground floor.** 02-03

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.
Фарма 128 акрів, дім з 9 кімнат і другі гарні забудовання, 11 дійних коров, бик, 2 коні, 400 курий, 5 безрог, сад, ріка, озеро, будівничий ліс, богато сіна, вівса, корни, картофлі, фармерські машини; 1 миля до міста. Ціна $4500, готівкою $1800. 02-05
Фарма в Ню Джерзи, 38 акрів, дім з 8 кімнат і другі забудовання, 3 корови, кінь, 500 курий, машини, недалеко міста, школа при фармі. Ціна $3500, готівкою $2000.
Маємо також другі фарми на продаж. Отворено в неділі і свята.
PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

МУФУЙТЕ ДО ВЛАСНОГО ДОМУ!
Будуємо українську кольонію в гарній, здоровій околици; два бльоки від колійової стації і школи; 45 мінут їзди з Ню Йорку.
3 румові доми з двома льотами, ціна $1100, $200 вплати і 15 долярів місячно як рент.
4 румові доми з двома льотами, ціна $1250, 300 долярів вплати і 20 долярів місячно.
5 румові доми з двома льотами, ціна $1400, 400 долярів вплати і 25 місячно. В кождім домі є газ, електрика, вода синк, виходок і ванна.
10 фамілій українських уже купило там доми, мешкають там і є дуже задоволені. Приїдьте, огляньте, а певно Вам сподобаєся. Пишіть до: **P. HRYHORAK, Room 74, 180 Broadway, New York City.** 03,04,07-09,13-15,19

ФАРМА! ФАРМА! ФАРМА!
З причини старости господаря, спродається тано фарма: 60 акрів урожайної землі, з котрої 10 акрів доброго пасовиска, 12 акрів грубого ліса, 38 акрів під засів і сіна. На фармі знаходиться дві керниці і дві річки переплибає через цілу фарму. Знаходиться молодий сад з 29 овочевих і 30 цукрових дерев. Гарний дімок з 8 кімнат, мальований, з газовим світлом, з телефоном і водою. Велика добра стодола підмурована, одна шопа, гарадж і курник. Всі будинки в добрім порядку і з громозводами. Додається до сеї фарми добрий пять пасажеровий „Оверленд" автомобіль, два гарні великі коні, 9 реґістрованих дійних коров, 3 телят, один бик, одна ялівка, 5 безрог, 10 індиків, 4 гусей, 3 качки, 2 вівці, 38 штук кур, також цілий збір з поля; 65 тон доброго сіна, 5 тон вівсяної соломи, 286 бушлів вівса, 3 бушлі гречки, 5 бушлів ячменю, кукуруза, картофлі, яблока і т. д. Вози великі і малі, сані, двох сортів упряжі на коні, брички, сівярка, косярка, віялка, грабярка, газоліновий двигатель о двох конях сили, з машиною і пилами. Машини для сіяня, садженя і копаня картофлі. Всі добрі, майже нові рільничі машини. Ціна сеї фарми 4,600 долярів, готовими грішми тілько 1,200 дол., а решта на сплату не меньше як по 150 долярів в рік і 5 процент. Добра нагода купити фарму за таню ціну. Фарма знаходиться одну і пів милі від малого міста, 6 миль від великого фабричного міста, 2 милі від колійової стації, пів милі до гладкої сошаної дороги і одну пяту милі до молочної фабрики і школи. Недалеко від фарми сусіди Українці. Пишіть або приїзджайте на адресу. 03-04
C. MELINSKY,
Box 243, Remsen, New York

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую ІВАНА СЛОБУЦЬКОГО і його сина **ТЕОФІЛЯ**, родом з села Григорів, пов. Рогатин. Я походжу також з Григорова і єсьм сином Юстини Гошовської, з дому Капелюх. Хтоби о них знав або вони самі, прошу зголоситися до: **Stefan Hoszowsky, bei Frau Moryn Braitgasse 89, 1 trepe, Danzig.** 03-04

ПОТРЕБА до праці мужеських кравців, нова і стара робота, стала праця, платня після умови. Голоситись до: 02-03
A. PASICHNYK,
513 E. 16th Street, New York, N. Y.

Пошукую брата **АНТОНА МУХНІЯ** з села Кобиловолоки, пов. Трембовля, котрий мав перебувати в Детройт, Миш або в Канаді. Хтоби знав про него або він сам, прошу зголоситись до: **Joemi Muchnij, 320 West 52nd Street, New York, N. Y.** 02-03

ПОШУКУЄМО АГЕНТІВ — мущин і женщин — в кождім місті і в плейзах до розпродавання Карпатського Зільного Чаю на Кров і Нерви. Даємо добрі услівя шторникам та агентам. Пишіть по інформації до CENTRAL DRUG CO., Dept. S, Binghamton, N. Y.

ДО ТИХ, ЩО ВЕРТАЮТЬ ДО КРАЮ.
Українське Еміґраційне Бюро в Ньюарку висилає кождого тижня наших людей гуртками, в кождім гуртку їдуть Ваші краяни з Вашого повіту.
Як хочете щоб і Ви разом з ними їхали, то подайте нам Ваше імя і адресу, як також з котрого Ви повіту і села, щоб ми могли Вас помістити в одній каюті разом з Вашими краянами.
Виробимо Вам документ з котрим без перешкод зможете вернути до Америки як Вам в краю неподобаєсь.
Висилаємо гроші до краю в долярах.
Зайдіть до нашого бюра або пишіть на адресу:
KAS. BAHREY,
245 Court St., Newark, N. J.

Мущини хороніть себе перед всіма венеричними зараженнями уживайте завсігди
(Sanitary Kit)
Французький охороняч
Рурка 35 ц. Kit (4's) $1
У всіх аптиках або **San-Y-Kit Co.**, 92 Beekman St., New York.
КАТАР МІХУРА

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаґо або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і заощадіть гроші.
2231 W. CHICAGO AVE.
Тел. Seeley 4252 і West 6557

І. Райдер Геґард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Докінчення).

(32)

Справжнє золото.

„Я піду попереду", — сказав Роберт.

„Ні" — заперечила Беніта. „Я знаю дорогу; тільки будь ласка, слідкуйте за крокодилом".

Вона стала навколішки і влізла в льох; за нею поліз Роберт і двоє Зулусів. Беніта оглянула печерю з ліхтарем і, не бачучи ніде крокодилів, сміливо пішла до входу на сходи.

„Швидше", сказала вона пошепки до Роберта. „На горі лежить мій батько, він вмірає. Я дуже боюся, щоб ми не прийшли занадто пізно".

Вони почали лізти тими сходами, яким не було ні кінця, ні краю, а за ними лізло двоє Зулусів, які дріжали перелякані на смерть. Нарешті Беніта вилізла в комірку, в якій лежало золото, а далі вони вийшли крізь двері, які вона відчинила рано, і пішли останніми сходами. Беніта так була захоплена побоюваннями, що зовсім не зауважила як вони опинилися на горі.

„Тату! тату!" загукала вона, підбігаючи до буди.

Ніхто не відповідав. Вона розгорнула полотно, встромила в середину ліхтар і почала дивитися. Він лежав блідий, нерухомий. Вона прийшла за пізно!

„Він вмер! він вмер!" — закричала Беніта. Роберт став навколішки і почав вислуховувати старого.

„Я чую, як тріпочеться його серце", промовив він поволі. „Візьми трохи вина зі сеї фляшки і заколоти його з молоком".

Вона слухала його і як він тримав голову її батька, вона заливала йому в рот напитку. Зпочатку молоко виливалося геть, але потім слабий майже несвідомо почав ковтати його. За десять хвилин згодом, Кліфорд уже сидів і дивився на них мутними, здивованими очима.

„Беніта, де ти була так довго, і хто сей добродій коло тебе?"

„Се той самий білий добродій, котрого ми бачили на фірі, старий друг, який вернувся до життя. Тату, таточку, ми вільні, ми втікли з пекла, з самої пащі смерти!"

„Хіба Джекоб Маєр умер?" — спитав він.

„Я не знаю ні де він. Роберте, там на дворі сидить божевільний. Будь ласка, звели кафірам зруйнувати сю стіну і схопити його".

„Яку стіну? Якого божевільного?" спитав він, дивлючись на неї великими очима.

Тут Беніта розповіла усе про Маєра, його залицяння до неї та загрозу вбити Кліфорда.

Вони пішли до входу і почали розбирати стіну, пильнуючи, щоб не робити великого шуму. За кілька хвилин вони зруйнували те, що було зроблене з такими зусиллями. Коли справа наближалася до краю, вони сказали Зулусам, що з того боку є ворог, якого може доведеться схопити, але якому не треба чинити ніякого лиха.

Незабаром в стіні було проблено прохід і Роберт звелів Беніті стати на бік. Тоді, як тільки очі його трохи звикли до незначного світла, що проходило крізь прорублену дірку, він вийняв револьвера, і звелів кафірам йти за ними. Вони почали прокрадатися до виходу не кваплючись, щоб часом їх не засліпило ясне соняшне проміннє. Тимчасом Беніта ждала їх в середині, вся тремтюча від хвилювання.

Через якийсь час вона почула раптовий вистріл. Вона не витримала і побігла по крученому коридорі. Коло виходу вона побачила двох людей, що разом качалися по землі, а Кафіри бігали кругом, чекаючи зручної хвилини, щоб схопити одного з них. Нарешті їм се пощастило зробити, і Роберт став на ноги.

„Дуже милий добродій сей Джекоб Маєр", сказав він. „Я легко міг забити його, як він стояв до мене спиною, але здержався. Тоді я раптом спіткнувся через свою криву ногу, а він стрельнув на мене з рушниці. Диви", — додав він, показуючи їй своє вухо, зачеплене кулею. „На щастє, я встиг його схопити перше, ніж він стрельнув у друге".

Беніта не знаходила слів, щоб висловити всю ту вдячність. Вона схопила руку Роберта і поцілувала її. Джекоб лежав навзнак, а Зулуси тримали його за руки і ноги. Його губи потріскалися, посиніли і порозбухали, обличе його було чорне, а очі блискали як і перше, божевіллем та ненавистю.

„Я знаю тебе", гукнув він захриплим голосом, звертаючись до Роберта. „Ти друга мара, мара потонулої людини. В противнім разі моя куля забила-б тебе".

„Так, пане Маєр, я мара", відказав Сеймур. „Ну, хлопці, ось вам мотузок. Скрутіть йому руки назад і обшукайте його. В кешені в нього лежить револьвер".

В Маєра зразу відібрано зброю, а потім його привязали до дерева.

Лишивши коло нього одного з людей, Роберт, Беніта і другий Зулус знову пішли до печері і обережно винесли звідти на матраці Кліфорда. Вони поклали його у затінок. Коли винесено старого, лють Маєра спалахнула з новою силою.

„А", закричав він, „як-би я був забив його, то вона належала-б тепер мені, а не тому чоловікови. Але ви весь час стояли межи нами"!

„Послухайте, добродію Маєр", встряв в розмову Роберт. „Я прощаю вам усе чисто, але, чи божевільні ви, чи ні, будьте такі ласкаві не згадуйте зовсім імення панни Кліфорд, бо я віддам вас в руки сим Кафірам і дозволю їм зробити з вами, так як ви на те заслужили".

Джекоб зрозумів і зараз замовкнув. Вони дали йому ще води і їжи, між иншим і шматок мняса, що вони принесли з собою, який він жадібно проглинув.

„Чи отямилися ви уже?" спитав тоді Роберт. „В такім разі слухайте, що я казати-му. Скарб, який ви шукали так довго, нарешті знайшовся. Ми вам дамо частину сього золота, одну фіру, кілька волів, і ви негайно поїдете собі геть з сього місця. Як щож ви ще раз попадетеся мені під очі, перше, ніж ми доїдемо до цівілізованої країни, то я забю вас як собаку".

„Ви брешете" — відповів Маєр понуро. „Ви хочете спровадити мене у пустиню, щоб мене там забили Матабели або Макаланги".

„Ну, добре", сказав Роберт. „Розвяжіть його і ведіть за мною. Я покажу йому, де лежить золото".

„Куди вони ведуть мене? — спитав Маєр. — Чи не до печері часом? Я не піду до печері; там живуть примари".

„Ведіть його, хай він побачить, чи я брешу", зауважив Роберт.

Вони посвітили ліхтарі, і двох моцних Зулуніс поволікли Маєра, а Роберт і Беніта подалися за ними.

Вони підвели Джекоба до хреста; тут його схопив новий переляк, але вони впхнули його в двері і потягли вниз по сходах до комірки зі скарбом.

„Дивіться", — промовив Роберт; він витяг ножа і розрізав один мішок з котрого посипалась ціла кува золота. „Ну, що, я брехун"?

Побачивши таку силу золота, Джекоб ніби то забув на хвилину свій ляк і зробився давнім хитрим Маєром.

„Чудово, чудово"! — вигукував він. „Тут більше, ніж я сподівався... мішки та й мішки, повні з золотом. Я буду справжнім королем. Ні, ні, все се сон, як і все инше — сон. Я не вірю, що він істнує. Розвяжіть мені руки і дайте мені помацати його".

„Розвяжіть його" — звелів Роберт, виймаючи револьвера і націлюючи його на Джекоба; „він не зробить нам ніякої шкоди".

Кафіри розвязали Джекоба і він кинувся вперед і встромив руки в купу золота.

„Він не брехав, він не брехав"! гукнув він, беручи шматок золота інюхаючи його. „Золото, золото, золото! Золото, що варте сотні тисячів фунтів! Слухайте, ви, Англієць, ми зробимо з вами угоду, і тоді я не буду вас убивати. Візьміть собі дівчину, і віддайте мені все золото"! Він страшенно захопився і почав посипати собі голову блискучим золотом.

Роберт хотів щось сказати, але раптом замовкнув, побачивши несподівану і страшну переміну на лиці Джекоба.

Його смагле лице зробилося бліде, як смерть, очі широко розплющились, зробилися круглі, руки він підніс поперед себе, наче боронитись від чогось невидного, усе його тіло тремтіло, а волоссє наче ставало до гори. Він почав поволі відходити задом і впавби в льох, якби Кафіри не відштовхнули його на бік. Але він все відходив назад, поки його не спинила задня стіна; тут він простояв зпів хвилини. Він підніс руку і вказав спочатку на старі сліди на підлозі, а потім їм видалось, що й на Беніту. Губи його швидко ворушилися, наче благаючи і сперечаючись, але вони — се було найстрашнійше — не видавали найменшого згуку. Нарешті очі його пішли під лоб, лице зробилося мокре, наче його хто облив водою, і так само без ніякого шуму він упав вперед і більше не рухався.

Ся сцена була така страшна, що Кафіри заскавучали від ляку і пустилися бігти по сходах. Тим часом Роберт кинувся до Жида, перевернув його до гори лицем, приклав руку до грудей і розплющив йому очі.

„Умер", сказав він. „Неживий, як камінь".

Минув ще тиждень. Фіри наладовано дорогоцінними мішками і на однім з них, на справжній золотій постелі, лежав Кліфорд, ще й досі слабий; він починав вже почувати себе краще і можна було сподіватись, що він видужав, принаймній, часово. Вони мали рушити в дорогу зараз після сходу сонця і Беніта з Робертом вже зовсім були готові до відїзду. Вона торкнула його за руку і сказала:

„Ходім зо мною. Мені хочеться останній раз глянути на те місце".

Вони вийшли на скелю по великих сходах в вищій стіні, які один час був загородив Джекоб Маєр і, підійшовши до печері, посвітили свої лямпи, і пішли до середини. Вони не довго лишилися в сім сумнім місці, і, вийшовши з нього назавжди, вилізли на ґранітовий конус, щоб побачити схід сонця над широкою Замбезі.

Вони зійшли на низ і побачили старого, який сидів коло конуса. То був Молімо Макалангів. Вони ще здалека пізнали його білу, як молоко, голову. Підійшовши ближче, Беніта побачила, що очі його були заплющені, і вона тихенько сказала до Роберта, що він спить. Але він почув їх ходу і навіть зрозумів її думки.

„Дівчино", промовив він своїм тихим голосом, „дівчино, не думай, що я сплю, хоча я бачу тебе і крізь сон. Я маю хороші вісти для тебе: хоч смерть і кружляє круг тебе, тобі нічого боятися. На сім місці, де тобі довелося зазнати великої муки, ти знайдеш також і щасте і заспокоєння. Молімо, устами котрого говорив пророк, казав правду. Ти не хотіла вірити, через те пробувала тікати і твоє серце дерлося на шматки від ляку і жаху, тим часом, ти могла спокійно і довірливо чекати призначеного кінця. Терпеливий Дух з Бамбатсі був милосердний до тебе і кермував твоїми вчинками. Сей Дух не лишав тебе ні вдень, ні вночи, ні рано, ні вечір. Він поразив чоловіка, що лежить там на низу, ляком та божевіллем, коли він хотів підгорнути під себе твою волю і зробити з тебе свою жінку. Він відкрив тобі таємницю про скарб і чиї сліди були поперед тебе на сходах. Він провів тебе непомітно коло вартових Амадабелів і дав тобі сміливість і силу, щоб видерти життє твого пана з рук скрівавлених Мдуни. Еге, він жив і завжди жити-ме в тобі".

„Дівчино", говорив він далі, „ми вже не зустрінемось на сім світі. Але, що ти принесла з собою порятунок і щастє мойому народови, то прийми благословеннє Мунвалія, що говорить устами свойого слуги Мамба, старого Моліма з Бамбатсі. Хоча коли-неколи ти ще плакатимеш за свого життя і зазнаєш горя, проте тебе чекає довге і щасливе життє коло твого коханого. Вас оточать діти і діти ваших дітей, і благословеннє се прийде також і на них. Золото, яке ви, білі люде, так дуже любите, належить до вас і воно дасть їсти голодному і холодному одежу. Але в твоїм серці захований дорожчий скарб, який не може потратитись ніколи, дорогий скарб милосердя і любови. Підчас сну і підчас роботи тобою кермувати-ме любов, яка крізь темний льох життя доведе тебе до вічного дому з справжнього золота, якого досягають ранійше чи пізнійше всі ті, хто його шукав".

Молімо підніс палицю і вказав нею на ранішнє небо, по котрому плили невеликі рожеві хмарки, що поволі підпливали і зникали десь, невідомо де.

Очам Роберта та Беніти вони видалися яснокрилими янголами, що широко розчинили гарні ворота ночи і разом з тим вістили переможну славу, з появою котрої счезали жура і розпука.

УВАГА! УВАГА!

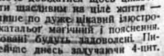

Хто хоче довідатися щось цікавого або бути щасливим на ціле життя — нехай пише по дуже цікавий ілюстрований каталоґ магічний і пояснення. Інтересовані будуть задоволені. Пишіть сейчас днесь залучаючи 4-цнт. марку до:
MRS. L. PIASECKA,
225 E. 14th Street, New York City